

Kulturní dohoda pro Evropu – kultura jako klíčové téma Evropy? [1]

Autor:

- [JANSOVÁ, Linda](#) [2]

Číslo:

- [2022, ročník 31, číslo 2](#) [3]

Rubrika:

- [Koncepce a strategie](#) [4]

Klíčová slova:

- [Evropská unie](#) [5], [kulturní dohoda](#) [6]

Dne 1. února 2022 proběhl [třetí ročník setkání Kulturní dohoda pro Evropu](#) [7] (A Cultural Deal for Europe). Online setkání moderovala Tamsin Rose z think-tanku [Přátelé Evropy](#) [8] (Friends of Europe). Akce byla tematicky orientována na tzv. Kulturní dohodu (Cultural Deal), konkrétně na to, jak z kultury učinit ústřední téma budoucí zelené a udržitelné Evropy. Na akci se přihlásilo cca 2 200 zájemců; skutečný počet účastníků se dosáhl více než 700.

Úvodní část

Tamsin Rose připomněla, že pandemie covidu-19 zrychlila digitalizaci společnosti, a zdůraznila, že kultura hrála a stále hraje důležitou roli při vyrovnávání se se změnami, které pandemie přinesla. Je jednotícím prvkem, díky kterému lépe chápeme okolní svět a své místo v něm.

Akce byla rozdělena do pěti částí, přičemž hlavní myšlenky každé z nich průběžně zachycovala [ilustrátorka Menah](#) [9]. Účastníci se mohli aktivně zapojit jednak prostřednictvím chatu, jednak sdílením svých postřehů prostřednictvím [Mentimeteru](#) [10].

První příspěvek patřil Davidu Sassolimu, bývalému předsedovi Evropského parlamentu, který zemřel nedlouho před akcí (konkrétně 11. ledna 2022). V předtočeném vstupu se věnoval vlivu pandemie na kulturní sektor a podtrhl, že kultura představuje zásadní aspekt kvality života. Připomněl, že v na podzim 2021 Evropský parlament přijal [rezoluci vyzývající členské státy, aby uznaly potřebu výrazné podpory kultury](#) [11]. Kultura hraje důležitou roli v oživení společnosti po pandemii; je rovněž pojivem společnosti. David Sassoli vyzdvihl skutečnost, že kulturní události jsou prostředkem pro setkávání lidí a připomněl, jak v počátcích pandemie lidé, kteří nemohli opouštět své domovy, na svých balkonech často zpívali a hráli na hudební nástroje.

Tamsin Rose následně připomněla, že online setkání zorganizovaly tři subjekty, a to [Kulturní akce Evropa](#) [12] (Culture Action Europe), [Evropská kulturní nadace](#) [13] (European Cultural Foundation) a [Europa Nostra](#) [14]. Jde zároveň o organizace, které zahájily kampaň za přijetí Kulturní dohody.

Poté následoval příspěvek předsedkyně Evropské komise Ursuly von der Leyen. Uvedla, že kulturní sektor na jednu stranu patřil za pandemie mezi nejpostiženější, na druhou stranu nám pomohl (např. prostřednictvím filmů, hudby či knih) se s nenadálou situací lépe vyrovnat. Zmínila finanční podporu

sektoru, mj. značné navýšení rozpočtu programu [Kreativní Evropa](#) [15] (Creative Europe) a skutečnost, že členské státy byly požádány, aby jejich [národní plány pro oživení a odolnost](#) [16] počítaly s alespoň 2 % prostředků právě pro oblast kultury. Evropa nemůže existovat bez prosperujícího kulturního sektoru. Zelenou dohodu je třeba vnímat i jako nový kulturní projekt pro Evropu.

Mariya Gabriel, evropská komisařka pro inovace, výzkum, kulturu, vzdělávání a mládež, zdůraznila, že kultura je duší Evropy a že kulturní sektor zároveň v Evropské unii aktuálně zaměstnává téměř osm milionů lidí. Upozornila, že členské státy byly vyzvány k tomu, aby investice do kulturního sektoru pokládaly za investice strategického rázu, a zopakovala doporučení počítat s nejméně 2 % rozpočtu národních plánů pro oživení a odolnost pro kulturní sektor. Výslovně zmínila ČR jako jeden ze států, který plánuje po legislativní stránce zlepšit pozici umělců, a rovněž pochválila [zakotvení poukazů \(voucherů\) na kulturní akce s cílem zmírnit dopady pandemie na kulturní sektor](#) [17].

V souvislosti s programem Kreativní Evropa doplnila, že [jeho rozpočet je oproti předchozímu období významně zvýšen, a to konkrétně o 63 %](#) [18]. Kultura je nově začleněna i do [programu Horizont Evropa](#) [19]. Užitečné je aktivně využívat [průvodce evropskými dotacemi pro oblast kultury](#) [20]. Mariya Gabriel připomněla také [ceny udělované v rámci iniciativy Nový evropský Bauhaus](#) [21] (New European Bauhaus).

Kultura pro oživení Evropy a její udržitelnost

V tematickém bloku Kultura pro oživení Evropy a její udržitelnost nejprve vystoupila Tere Badia, generální tajemnice organizace Kulturní akce Evropa. Zmínila provedený průzkum, z něhož vyplynulo, že řada zemí ve svých plánech pro oživení a odolnost alokuje do oblasti kultury méně než žádoucí alespoň 2 % rozpočtu. Upozornila také na to, že v řadě zemí mají malé kulturní organizace nebo např. umělci na volné noze výrazně horší možnost získat dotace než velké organizace. Kromě vlastního financování je třeba vést i diskusi o kultuře a nejlépe výslovně zakotvit kulturní práva občanů.

Elena Polivtseva, která působí jako vedoucí pro oblast politiky a výzkumu v [Mezinárodní síti pro současné scénické umění](#) [22] (International network for contemporary performing arts, IETM), se ve svém příspěvku věnovala otázce, jak samotný kulturní sektor učinit inkluzivnějším, spravedlivějším, rovnějším a udržitelnějším. Podstatnou roli hrají podmínky, v nichž pracují umělci, ale také pracovníci kulturních institucí. Těm je nezbytné rovněž věnovat patřičnou pozornost; kulturu nestačí podporovat pouze finančně, resp. je žádoucí přejít od využívání kultury k její všestranné podpoře.

Inês Câmara, spoluzakladatelka a ředitelka organizace [Mapa nápadů](#) [23] (Mapa das Ideias), řečené inspirovalo k přemýšlení o tom, jak by měla být vymezena kulturní práva a plnohodnotné kulturní občanství. Kulturu samotnou pokládá za součást evropského občanství. Považuje za problém, že v některých případech se finančně podporuje digitalizace, ale již ne vlastní tvorba nového kulturního obsahu. Za klíčovou složku kultury dále pokládá uměleckou svobodu (možnost výběru a prezentace); kulturu samotnou pokládá za dynamický proces se zapojením řady aktérů.

Moderátorka Tamsin Rose následně seznámila účastníky s názory účastníků sdělené prostřednictvím Mentimeteru. Byla hledána odpověď na otázku, které téma by se mělo stát součástí Pracovního plánu pro kulturu 2023–2026 (Work Plan for Culture 2023–2026). V odpovědích zazněla např. témata inkluze, udržitelnost, rozmanitost, participace či inovace.

Monica Semedo, poslankyně Evropského parlamentu a členka skupiny [Obnova Evropy](#) [24] (Renew Europe), zmínila [zprávu rozebírající situaci umělců a pracovníků v kulturním sektoru po pandemii](#) [25] z roku 2021. Zdůraznila, že pandemie pro mnohé umělce znamenala nejistý příjem a z toho plynoucí sociální nejistotu. Řada dlouhodobých problémů v kulturním sektoru začala být v průběhu pandemie více vidět. Je třeba se zasazovat o ekonomické oživení kultury a kulturního sektoru a zároveň o zajištění sociálních a ekonomických jistot pro umělce. Pozornost by se tedy měla věnovat pracovním podmínkám; umělci by také měli mít možnost dalšího vzdělávání, např. v oblasti

podnikatelských dovedností.

Guillemette Madinier, zastupující kulturní attaché v rámci Stálého zastoupení Francie při EU, konstatovala, že všechna zmíněná témata jsou v době francouzského předsednictví pokládána za prioritní a že Francie byla jednou ze zemí, které dosáhly zmiňovaného dvouprocentního cíle. Zdůraznila, že před vlastním schválením Pracovního plánu pro kulturu 2023–2026, k němuž by mělo dojít v době českého předsednictví, je třeba zahájit hodnocení plnění stávajícího plánu.

Yvona Havel, kulturní atašé v rámci Stálého zastoupení ČR při EU, shrnula, že v otázce priorit v oblasti kultury panuje shoda.

Gabriele Rosana z organizace Kulturní akce Evropa shrnul, co dosud zaznělo v chatu – aktéři kulturního sektoru musejí vystupovat jednotně, neboť tím jejich hlas získá větší váhu. Čím dál více je také vnímán pozitivní vliv kultury na kvalitu života jednotlivců. Je ale na druhou stranu nezbytné uvažovat o kultuře jako svébytném celku, nejenom jako o prostředku pro dosahování různých vnějších cílů.

Kultura a kulturní dědictví v Zelené dohodě

Další tematický blok nesl název Kultura a kulturní dědictví v Zelené dohodě. Zahájila jej Elisa Ferreira, evropská komisařka pro soudržnost a reformy, která uvedla, že kultura je i klíčovým faktorem úspěchu pro regionální rozvoj. Proto jsou v rámci politiky soudržnosti právě na kulturu vynakládány značné finanční částky; v uplynulých sedmi letech bylo do kulturních projektů regionálního charakteru investováno přes šest miliard eur a další miliarda eur byla využita na kulturní výměnu mezi regiony a mezi státy. Těchto v součtu sedm miliard eur představuje téměř 2 % rozpočtu určeného na realizaci politiky soudržnosti. Přítomně vyzvala k tomu, aby se zapojili do iniciativy Nový evropský Bauhaus.

Marcos Ros Sempere, poslanec Evropského parlamentu, zmínil přípravu [zprávy o Novém evropském Bauhausu](#) [26]. Nový evropský Bauhaus pokládá za nástroj podporující demokracii a rovněž vytváření přístupných veřejných prostor. Architektura totiž může změnit naše životy, ale zlepšit je může jenom dobrá architektura.

Sneška Quaedvlieg, generální tajemnice organizace Europa Nostra, konstatovala, že z toho, co dosud zaznělo, vyplývá, že Kulturní dohoda se již prakticky stává realitou. Vyjádřila své přesvědčení, že evropské kulturní dědictví je reálným jádrem Zelené dohody. V této souvislosti zmínila [Zelenou knihu evropského kulturního dědictví](#) [27] (European Cultural Heritage Green Paper) připravenou organizací Europa Nostra ve spolupráci s [Mezinárodní radou památek a sídel](#) [28] (International Council on Monuments and Sites, ICOMOS), [Sítí dědictví pro klima](#) [29] (Climate Heritage Network) a [Aliancí evropského dědictví](#) [30] (European Heritage Alliance).

Tamsin Rose následně pro jistotu připomněla, že ačkoliv mezi přítomnými má Kulturní dohoda jednomyslnou podporu, skutečností se ještě nestal, a proto je žádoucí, aby mu co nejvíce osob [vyjádřilo svou podporu](#) [31].

Jordi Pascual, koordinátor [Výboru pro kulturu v rámci organizace Spojená města a místní samosprávy](#) [32] (United Cities and Local Governments, UCSG), zmínil, že v roce 2018 [Mezivládní panel pro změnu klimatu](#) [33] (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), tedy vědecká organizace působící pod hlavičkou OSN, identifikovala kulturní hodnoty jako klíčové podmínky strategií vztahujících se ke klimatu. Doporučil k přečtení [Manifest Sítě dědictví pro klima](#) [34] (Climate Heritage Network Manifesto). Podle jeho názoru by rovněž bylo užitečné, pokud by kultura byla zařazena i jako samostatný cíl udržitelného rozvoje (zároveň je třeba, aby se i nadále projevovala i v [dalších cílech, jako je tomu nyní](#) [35]).

Salima Yenbou, poslankyně Evropského parlamentu, zmínila dva směry udržitelnosti – jednak udržitelnost kultury, jednak udržitelnost kulturních památek. Upozornila také na [zprávu týkající se](#)

[udržitelosti ve vztahu k programů ERASMUS+, Kreativní Evropa a Evropský sbor solidarity](#) [36], kde je mj. výslovně doporučeno zavést ukazatele udržitelnosti. Důležitou roli hraje i udržitelnost v oblasti turismu nebo dopravy.

Tamsin Rose následně představila nejčastější odpovědi účastníků na otázku, co pokládají za hlavní přínos kultury a kulturního dědictví ve vztahu k zelenému přechodu – jsou jimi tradice, hodnoty, povědomí, udržitelnost, regenerace, představitost, inspirace a inovace.

Ruth Reichstein z [poradního orgánu I.D.E.A.](#) [37], který působí v Evropské komisi, uvedla, že ať jde o Zelenou nebo Kulturní dohodu, je třeba, abychom se na jejich naplňování skutečně podíleli a aby různé prvky (udržitelost, kultura) byly co nejvíce propojeny (mj. i v rámci dotačních programů). Vedle financování je důležité i řádné ocenění těchto činností v jednotlivých organizacích.

Iskra Mihaylova, poslankyně Evropského parlamentu a členka uskupení Obnova Evropy, uvedla, že je důležité, aby iniciativa Nový evropský Bauhaus podporovala udržitelný rozvoj měst.

Kieran McCarthy, člen [Evropského výboru regionů](#) [38], v oblasti udržitelnosti zdůraznil roli místních samospráv a přístupu zdola a také důležitost sdílení dobré praxe, a to v souvislosti s [připravovanou zprávou o iniciativě Nový evropský Bauhaus](#) [39].

Lorena Aldana-Ortega z organizace Europa Nostra shrnula komentáře účastníků z chatu – zazněla mj. nutnost zvyšování povědomí o udržitelnosti, potřeba realizovat v oblasti kulturního dědictví přechod do digitálního prostředí (k tomu do značné míry přispěla pandemie) a začlenění myšlenek iniciativy Nový evropský Bauhaus do dalších evropských dokumentů (politik).

Kultura pro budoucnost Evropy

V bloku Kultura pro budoucnost Evropy nejprve hovořil Gijs de Vries, vědecký pracovník hostující na [Londýnské škole ekonomie a politických věd](#) [40] (London School of Economics and Political Science, LSE). Shrnuje, že z dosud vyřčeného je zřejmé, že Evropská unie by měla své úvahy vést ambicióznějším směrem, např. více uvažovat i o roli Evropy ve světě. V době, kdy z řady důvodů dochází k polarizaci společnosti, je kultura tím, co nás spojuje. Přestavil také svou [zprávu o spolupráci mezi resorty nazvanou To make the silos dance](#) [41].

Viviane Hoffmann, zástupkyně generální ředitelky Generálního ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu (tj. součásti Evropské komise), uvedla, že kultura je součástí řady evropských politik a programů; přítomné také informovala o tom, že v roce 2022 bude v rámci programu Kreativní Evropa představen [program pro mobilitu umělců a pracovníků kulturního sektoru](#) [42] s rozpočtem ve výši 21 milionů eur na další tři roky.

André Wilkens, ředitel Evropské kulturní nadace, se vyjádřil k důležitosti spolupráce kulturního sektoru s filantropií (nadacemi) a s neziskovým sektorem. Kulturní dohodu pokládá za první krok této spolupráce. Podtrhl rovněž, že závazek k tomu něco udělat nestačí; danou věc je třeba opravdu uskutečnit, tj. zajistit, aby nezůstala pouze na papíře.

Tamsin Rose poté ukázala odpovědi účastníků na otázku, co může přinést strategická spolupráce mezi Evropskou unií a filantropií – nejčastěji zaznívaly odpovědi, že půjde o začlenění, zapojení, financování a odpovědnost.

Lucia Recalde, vedoucí oddělení pro podprogram MEDIA programu Kreativní Evropa v rámci Generálního ředitelství pro komunikační sítě, obsah a technologie, zdůraznila nezbytnost nezávislých, ale zároveň životaschopných médií.

Matteo Bagnasco, předseda Tematické sítě Umění a kultura (*Arts and Culture Thematic Network*) působící v rámci [Evropského centra nadací](#) [43] (European Foundation Centre), uvedl, že budou-li nadace více vzájemně spolupracovat, budou mít silnější hlas i na evropské úrovni. Upozornil

i na to, že právě filantropie může dávat více svobody v experimentování a že výsledky následně mohou být nabídnuty i dalším zájemcům, ať už na národní nebo mezinárodní úrovni.

Maciej Hofman z Evropské kulturní nadace zmínil opět některé podněty z chaty, mj. otázku, jak prakticky zajistit, aby se z kultury nestal pouhý nástroj.

Závěrečné poznámky

Sabine Verheyen, poslankyně Evropského parlamentu a předsedkyně [Výboru pro kulturu a vzdělávání](#) [44] (Committee on Culture and Education), zdůraznila, že v průběhu pandemie došlo k velkému rozvoji kreativity a že kulturní sektor disponuje potenciálem pro iniciování změn nutných ke zmírnění změny klimatu.

Na závěr obsah setkání shrnuli zástupci organizátorů; Sneška Quaedvlieg z organizace Europa Nostra podotkla, že tímto setkáním přítomní nejlépe uctili památku nedávno zesnulého Davida Sassoliho. Tamsin Rose znovu připomněla, že je stále žádoucí [Kulturní dohodu výslovně podpořit](#) [31].

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-2/kulturni-dohoda-pro-evropu-kultura-jako-klicove>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-2/kulturni-dohoda-pro-evropu-kultura-jako-klicove>
- [2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/jansova-linda>
- [3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2022-rocnik-31-cislo-2>
- [4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/koncepce-strategie>
- [5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/evropska-unie>
- [6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/kulturni-dohoda>
- [7] <https://cultureactioneurope.org/events/new-date-a-cultural-deal-for-europe-policy-conversation/>
- [8] <https://www.friendsofeurope.org/>
- [9] <https://www.menah.nl/>
- [10] <https://www.mentimeter.com/>
- [11] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283_EN.html
- [12] <https://cultureactioneurope.org/>
- [13] <https://culturalfoundation.eu/>
- [14] <https://www.europanostra.org/>
- [15] <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>
- [16] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_cs#nrodn-plny-pro-oiven-a-odolnost
- [17] <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-247>
- [18] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_286
- [19] <https://www.horizontevropa.cz/cs/vice-programu-horizont-eropa/struktura-programu-horizont-evropa/informace>
- [20] <https://culture.ec.europa.eu/funding/cultureu-funding-guide/discover-funding-opportunities-for-the-cultural-and-creative-sectors>
- [21] <https://prizes.new-european-bauhaus.eu/>
- [22] <https://www.ietm.org/>
- [23] <https://mapadasideias.pt/>
- [24] <https://www.reneweuropegroup.eu/>
- [25] [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2021\)652250](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2021)652250)
- [26] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CJ23-PR-719836_EN.pdf

- [27] <https://www.europanostra.org/our-work/policy/european-cultural-heritage-green-paper/>
- [28] <https://www.icomos.org/en>
- [29] <https://climateheritage.org/>
- [30] <https://europeanheritagealliance.eu/>
- [31] <https://cultureactioneurope.org/projects/culturaldealeu-campaign/support-culturaldealeu/>
- [32] <https://www.agenda21culture.net/who-we-are/committee-on-culture>
- [33] <https://www.ipcc.ch/>
- [34] <https://climateheritage.org/manifesto-culture-at-cop/>
- [35] <https://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>
- [36] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0141_EN.html
- [37] https://ec.europa.eu/info/departments/inspire-debate-engage-and-accelerate-action_en
- [38] <https://cor.europa.eu/cs>
- [39] <https://cor.europa.eu/EN/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-5640-2021>
- [40] <https://www.lse.ac.uk/>
- [41] <https://culturalfoundation.eu/stories/to-make-the-silos-dance/>
- [42] <https://culture.ec.europa.eu/news/culture-moves-europe-commission-rolls-out-new-eu21-million-mobility-scheme-for-artists-and-cultural-professionals>
- [43] <https://cof.org/organization/european-foundation-centre>
- [44] <https://www.europarl.europa.eu/committees/cs/cult/home/highlights>